

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

11.06.2024 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

[Официална Фейсбук страница на АИКБ](#)

✓ Васил Велев ще бъде ключов участник Green Transition Forum 4.0

На 28 юни 2024 г. председателят на УС на АИКБ Васил Велев ще бъде ключов участник в панела "NAVIGATING THE NEXUS: КАРТА НА РАБОТНИТЕ МЕСТА НА БЪДЕЩЕТО В ЗЕЛЕНАТА И ЦИФРОВАТА ЕРА" на Green Transition Forum 4.0.

Не пропускате възможността да научите новите глобални перспективи за региона на Централна и Източна Европа. Регистрирайте се сега!

Програмата може да видите [тук](#).

Повече информация на [Green Transition Forum](#)

Информация за г-н Велев на [български език](#)

Информация за г-н Велев на [английски език](#)

[Dir.bg](#)

✓ Бъдещето на професиите в зелената и цифровата ера

Развитието на зелените технологии и дигитализацията доведе до радикални промени на пазара на труда, формирайки нови хоризонти и промяна в съществуващите работни места. Зелената ера носи със себе си ангажимент към намаляване на въглеродния отпечатък и устойчиво развитие, но и изисква справяне с многобройни и комплексни предизвикателства. Те са свързани с адаптацията към технологичните промени, увеличаващото се неравенство в доходите и условията на труд в различните професии и сектори, липсата на ключови умения, несигурност за работниците, които трябва да се конкурират на глобално ниво.

Не на последно място са и предизвикателствата, свързани с демографските и социални промени. В много страни от региона на Централна и Източна Европа населението застарява, а това създава недостиг на работна сила. От друга страна младото поколение (милениалите и поколението Z), има различни очаквания и изисквания към работната среда, като баланс между работа и личен живот, гъвкави работни условия и социална отговорност на компаниите. Работодателите трябва да намират нови начини за управление и развитие на човешкия капитал, за да се адаптират към бързо променящата се среда.

Дигиталната трансформация променя начина, по който работим, и създава нови професии, които не съществуваха допреди няколко години. Сред тях например са експерти по възобновяеми енергийни източници, екоинженери, консултанти по устойчиво развитие, специалистите, които разработват алгоритми, свързани с изкуствения интелект, разработчиците на блокчейн технологии, които създават и поддържат системи за управление на данни и много други. Кариера в зелената и цифровата ера

Изграждането на кариера в зелената и цифрова ера изисква непрекъснато учене, адаптация и нови умения. Тези нови специалисти ще трябва да притежават знания не само в областта на технологиите, но и в екологичните науки. Сред най-търсените умения са аналитично мислене и решаване на проблеми, техническа грамотност, разбиране на принципите на устойчивото развитие и как те могат да се прилагат в практиката.

Бъдещето на професиите в зелената ера е важна тема за региона, която ще се дискутира по време на [най-голямата и значима среща на високо ниво за Зелената сделка Green Transition 4.0](#), организирана от Dir.bg и 3E-news. Конференцията ще се проведе от 26 до 28 юни в Sofia Event Center и в нея ще вземат участие над 2500 души от над 18 държави.

В дискусиата за работната сила, която ще води Зорница Русинова, председател на Икономически и социален съвет на Република България, ще се включат **Васил Велев, Председател на УС на АИКБ**, еврокомисарят по работни места и социални права Никола Шмит; служебният министър на труда и социалната политика Ивайло Иванов; Яна Скалкова,

началник на отдел "Съветници" в кабинета на министър Мариан Юречка; Борислав Бангеев, Главен директор Корпоративно банкиране и член на УС на УниКредит Булбанк; Оливер Ръопке, Председател на ЕИСК; Пламен Димитров, Президент на КНСБ.

Бъдещето на работните места в зелената ера е изпълнено с предизвикателства, но и с нови възможности. Те обаче изискват придобиването на нови умения и бърза адаптация, за да можем да се справим с комплексните проблеми на бъдещето.

УНСС

✓ Президентът Румен Радев удостои проф. д-р Лалко Дулевски с орден „За гражданска заслуга“ първа степен

Президентът връчи държавни отличия на още четирима българи за принос към икономическото развитие на България. На церемония в Гербовата зала в президентството с орден „Стара планина“ първа степен бяха удостоени проф. Цоло Вутов, Красимир Дачев и проф. Николай Вълканов. Доц. д-р инж. Никола Добрев получи Почетния знак на президента.

На церемонията по награждаването на проф. д-р Лалко Дулевски присъстваха ректорът на УНСС проф. д-р Димитър Димитров, съпругата и синът на проф. Дулевски - Силвия Дулевска и гл. ас. д-р Стойчо Дулевски от катедра „Публичноправни науки“. Сред гостите бяха **Васил Велев, председател на УС на АИКБ**, Димитър Манолов, президент на КТ „Подкрепа“, Добри Митрев, председател на УС на БСК, Цветан Симеонов, председател на УС на БТПП и др.

Церемонията бе открита с химна на Република България в Гербовата зала и приключи с обща снимка с президента. Проф. д-р Лалко Дулевски е един от най-уважаваните преподаватели на Университета за национално и световно стопанство. Дългогодишен председател на Общото събрание (2015 - 2023 г.) и по настоящем негов омбудсман. Повече подробности за академичната му биография в рубриката [Жива памет](#).

С орден „За гражданска заслуга“ се награждават български граждани, които имат големи заслуги за развитието и укрепването на гражданското общество, за укрепване на демократичните институции и защита на човешките права и свободи, за принос и заслуги за отбраната, сигурността и обществения ред в Република България. Орденът има две степени – първа и втора, с бяла лента с българския национален трибагреник.

Важни обществено-икономически и политически теми

БНТ

✓ КЕВР ще проведе обществено обсъждане за цените на тока и парното от юли

В Комисията за енергийно и водно регулиране ще се проведе обществено обсъждане за цените на тока и парното от юли.

От енергийния регулатор прогнозират поскъпване на тока средно с 1,34% и поевтиняване на топлата вода и парното средно с 8,44 на сто. Окончателни решения ще бъдат взети в края на месеца.

Очаква се най-сериозно да е увеличението на цените на електроенергията за клиентите в Западна България - с 2,74 на сто. В Южна България средното увеличение е 1,46%. В Североизточна България, цената на тока ще бъде намалена с под 1%. Въпреки очакваното намаление цените на електроенергията в региона остават най-високи за дневната тарифа.

КЕВР предвижда най-сериозно поевтиняване на парното и топлата вода в Бургас - средно с 14,09%. За София очакваното намаление е около 7 на сто, а за Пловдив близо 8%. Поевтиняването на парното във Варна - под 4%.

✓ По-евтино синьо гориво през юли предлага "Булгаргаз"

58,79 лева/MWh (без акциз и ДДС) е внесена от „Булгаргаз“ ЕАД за утвърждаване от КЕВР цена, по която дружеството да продава природен газ на крайните снабдителите и на лица, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия през м. юли 2024 г.

Предложената цена е с 1.28% по-ниска от утвърдената цена за м. юни 2024 г. и с 3.90 EUR/MWh по-ниска от текущата стойност на индекс ТТФ „месец напред“ за м. юли 2024 г., посочват от дружеството.

✓ Завърши плановият годишен ремонт на пети блок на АЕЦ "Козлодуй"

Приключи плановият годишен ремонт на пети блок на АЕЦ "Козлодуй". Блокът бе включен в националната електроенергийна система в 9:53 часа, след извършена проверка и издадена положителна оценка от страна на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР), съобщиха от пресцентъра на централата.

В изпълнение на програмата на АЕЦ "Козлодуй" за диверсификация на доставките на ядрено гориво, в реактора на блока са заредени 43 касети, произведени от "Уестингхаус". С това е поставено началото на 4-годишния процес на поетапен преход на пети блок към ядрено гориво тип RWFA. Разрешението за използване на новото гориво бе издадено от Агенцията за ядрено регулиране на 22 април 2024 г. след задълбочена оценка на безопасността.

Необходимите за първото презареждане касети бяха доставени в атомната централа през април 2024 г., след като на 19 януари 2024 г. АЯР издаде на АЕЦ "Козлодуй" разрешение да съхранява новия тип ядрено гориво. При извършения по време на доставката задължителен контрол бе потвърдено, че всички получени касети съответстват на изискванията, заложи в договора с "Уестингхаус" за изработка и доставка на касетите с ядрено гориво.

По време на ремонта на пети блок, започнала на 5 май, са извършени необходимите дейности по поддръжка и ремонт в съответствие с лицензионните задължения и изискванията на технологичните регламенти за безопасна експлоатация. Направено е превантивно техническо обслужване на съоръженията, функционални изпитания, проверки, специализирани инспекции и диагностичен безразрушителен контрол.

По график е изпълнен предвиденият комплекс от мерки, насочени към повишаване на безопасността и обезпечаване на дългосрочната експлоатация на блока. Натоварването на пети блок се извършва съгласно технологичния регламент.

БНР

✓ МФ емитира дългови книжа за още 200 млн. лева

200 млн. лева нов дълг бяха набрани чрез поредния аукцион, съобщиха от Министерството на финансите.

Преотворена бе емисия за 6-годишни книжа, като заедно с набрания от нея ресурс общо от началото на годината е поет нов дълг от 900 млн. лева. Всичките са от държавни ценни книжа.

Според бюджета за годината общо новите задължения на хазната могат да достигнат до 11,7 млрд. лева.

Тази година страната ни не е излизала все още на международните дългови пазари.

✓ Ръст на индустриалното производство през април с 3,3%, свиване на строителството с 0,7%

През април 2024 г. промишленото производство отбеляза добър отскок за пръв път от началото на годината, докато строителство се сви за втори пореден месец, показват данните на Националния статистически институт (НСИ).

Промишленото производство нарасна през април с 3,3% спрямо март, когато се сви с 0,4%, отбелязвайки най-солиден растеж от края на 2023 г. Солидно повишение с 13,8% е отчетено при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ, добивната промишленост нарасна с 4,2%, а преработващата промишленост - с 0,9 на сто.

Спрямо годината по-рано (спрямо април 2023 г.) промишленото производство се свива с 0,3% след спад със 7,8% през март, бележейки понижение за 16-и пореден месец (траен спад от януари 2023 г. насам). Най-солидно понижение със 7,7% отчита добивната промишленост и с 1,9% в преработващата промишленост, докато производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ нараства с 10,6 на сто.

Индексът на НСИ за продукцията в сектор "Строителство" през април 2024 г. пък се свива с 0,7% спрямо март, когато се понижи с 0,4 на сто. Строителството на сгради се увеличи на месечна база с 0,3%, а на специализирани строителни дейности - с 0,78%, докато строителството на съоръжения се свива с 1,3%.

На годишна база строителната продукция през април нарасна с 2,8% след повишение с 3,4% през март, излизайки на позитивна територия за трети пореден месец след 10 поредни месеца на стагнация или спада от март 2023 г. до януари 2024 г. Строителството на съоръжения нарасна спрямо март с 2,4% на годишна база, на специализираните строителни дейности - с 6,9%, докато строителството на сгради се сви с 0,2 на сто.

✓ Политическата несигурност след резултатите от изборите за ЕП натисна еврото

Еврото поевтинява спрямо останалите водещи валути в началото на търговията в понеделник, притиснато от политическата несигурност, свързана с резултатите от изборите за Европейски парламент.

Значителните успехи, постигнати от крайнодесните партии в цяла Европа, засилиха опасенията относно способността на европарламента да формира мнозинството, необходимо на основните партии за приемане на закони.

Политическите трусове във Франция и Белгия след вчерашния вот допринасят за засилване на несигурността в Европейския съюз.

Френският президент Еманюел Макрон разпусна парламента и призова за предсрочни избори до края на месеца, след като партията на Марин льо Пен "Национален сбор" спечели около 32% от гласовете за Европейския парламент.

Белгийският премиер Александър де Кро пък обяви оставката си след слабите резултати на неговата партия на изборите за нов ЕП.

Еврото поевтинява с 0,45% към едномесечно дън от 1,0754 щатски долара, а спрямо британската лира спада с 0,35% и вече се търгува около 0,8460 паунда - най-ниско ниво за единната европейска валута от август 2022 г. насам.

Еврото се понижава с 0,2% спрямо японската валута към 169 йени, отстъпвайки от 12-годишните върхове около 170,90 йени, достигнати в края на април и края на май/началото на юни тази година.

Общата валута също така остава под натиск заради поскъпващия долар, тъй като силните данни за пазара на труда в САЩ през май, оповестени миналия петък, накараха участниците на финансовите пазари да парират частично очакванията за намаляване на лихвените проценти в САЩ в близките месеци (на заседанието на Фед през септември?).

Междувременно Европейската централна банка осъществи през миналата седмица първото намаление на основните си лихви от пет години насам, но възприе предпазлив подход към допълнителни съкращения в бъдеще. Членовете на ЕСБ отчитат наличието на постоянна, макар и не много висока инфлация, като прогнозираха, че тя ще остане над целевото ниво от 2% и през следващата година. Председателят на ЕЦБ Лагард подчерта по време на пресконференцията след заседанието на 6-и юни, че централната банка не се ангажира с конкретна лихвена траектория и бъдещите действия ще се основават на постъпващите икономически данни.

След резултатите от вота за ЕП европейските пазари на акции също се оцветиха в червено, като най-сериозен спад от 1,75% бележи френският фондов индекс CAC40. Общият европейски индекс EuroStoxx 600 се понижава с 0,55%, немският DAX30 - с 0,65%, испанският Ibex 35 - с 0,69% и италианският FTSE MIB - с 1%.

Мениджър

✓ Новата икономика: Докато ЕС обмисля нови мита, европейските страни се конкурират за китайски фабрики

Европейските правителства може да се страхуват от навлизането на евтини китайски електрически превозни средства на техните пазари, но в същото време се борят яростно за дял от производствените инвестиции и работните места, които идват с новите конкуренти.

Докато Европейският съюз разследва автомобилните субсидии в Китай и обмисля мита върху вноса от страната, националните правителства в целия блок подготвят собствени стимули, за да привлекат китайски производители на автомобили, които искат да построят европейски заводи, пише [Ройтерс](#).

Производствените разходи на китайските производители на електромобили, включително BYD, Chery Automobile и държавната SAIC Motor, са много по-ниски у дома, но въпреки това те имат желание да се установят в Европа, за да изградят своите марки и да спестят от доставка и потенциални мита, коментира Джанлука Ди Лорето, партньор в консултантската фирма Bain & Company.

„Китайските производители на автомобили знаят, че колите им трябва да се възприемат като европейски, ако искат да предизвикат интерес сред европейските клиенти. Това означава да произвеждат в Европа“, добави той.

Решението за митата на ЕС се очаква тази седмица. Тарифите върху вноса биха могли да помогнат на европейските производители на автомобили да се конкурират по-добре с китайските си конкуренти, но също така могат да насърчат китайските производители на автомобили, които вече инвестират сериозно и в дългосрочен план в Европа, да увеличат още повече ангажимента си към производството на континента.

Продажбите на автомобили от китайски марки съставляваха 4% от европейския пазар миналата година и се очаква да достигнат 7% до 2028 г., според консултантската фирма AlixPartners.

Унгария, която е произвела около 500 000 автомобила през 2023 г., осигури първата инвестиция в европейски завод от китайски автомобилен производител. Тя дойде миналата година от гиганта за електромобили BYD, който също така обмисля втори европейски завод през 2025 г.

Будапеща също преговаря с Great Wall Motor за първия си европейски завод, съобщи местни медии, като страната предлага пари за създаване на работни места, данъчни облекчения и облекчени регулации в целевите зони за привличане на чуждестранни инвестиции.

Унгария е похарчила повече от 1 млрд. долара през последните години за поддръжка на нови заводи за батерии на южнокорейските групи SK On и Samsung SDI и планираната фабрика на китайския гигант за батерии CATL.

Представители на BYD, Great Wall и Унгария не са отговорили на искания за коментар.

Китайският Learmotor ще използва съществуващия капацитет на френско-италианския партньор Stellantis, като Ройтерс съобщава, че двойката е избрала завода в Тиши в Полша за производствена база.

Полша има редица програми, които понастоящем подкрепят над 10 милиарда долара инвестиции, посочиха пред Ройтерс от министерството на развитието и технологиите на страната, включително една, която подкрепя прехода към икономика с нулеви нетни емисии, както и друга, предлагаща облекчение на данъка върху корпоративния доход до 50% в региони с висока безработица.

Испания и Италия в надпревара за фабрики за електромобили

Испания, втората по големина страна в Европа за производство на автомобили след Германия, осигури инвестиция от Chery, която ще започне производство през четвъртото тримесечие в бивш завод на Nissan в Барселона с местен партньор.

Очаква се Chery да се възползва от програмата на Испания за 3,7 млрд. евро, стартирана през 2020 г. за привличане на инвестиции в заводи за електрически превозни средства и батерии.

Китайската Envision Group вече е получила 300 милиона евро под формата на стимули по схемата за 2,5 млрд. завод за батерии, създаващ 3000 работни места. Испания също може да бъде домакин на планираната четвърта гигафабрика на Stellantis в Европа, заедно с CATL.

Италия може да използва националния си автомобилен фонд на стойност 6 милиарда евро между 2025-2030 г. за стимули както за купувачите, така и за производителите на автомобили. Китайският Dongfeng е сред няколко други автомобилни производители, които са провели инвестиционни дискусии с Рим.

SAIC, собственик на марката MG, има за цел да построи два европейски завода, твърдят запознати източници.

Първият, базиран в съществуващо съоръжение, може да бъде обявен още през юли и ще използва техника за сглобяване на комплекти, насочена към годишно производство до 50 000 автомобили. Вторият европейски завод на SAIC ще бъде построен от нулата и ще произвежда до 200 000 автомобили годишно.

Според един от източниците Германия, Италия, Испания и Унгария са в краткия списък на SAIC.

Контрол на разходите

В Европа китайските производители на автомобили са изправени пред по-високи разходи за всичко - от труд до енергия и прилагане в съответствие с нормативните изисквания.

Но разходите за износ на произведени в Китай автомобили могат да се натрупат бързо и да застрашат и без това малките маржове.

Ди Лорето от Bain & Company посочи, че кола за 15 000 евро, произведена в Китай, изисква разходи за доставка и логистика между 500 и 3000 евро.

Китайските производители на автомобили може да намерят разходите за труд в Северна Европа твърде високи за конкурентно производство, каза Ди Лорето, докато по на юг Италия или Испания предлагат баланс между по-ниски разходи за труд и относително високи производствени стандарти - особено важно за премиум превозните средства.

За превозни средства с по-ниска цена привлекателните места включват Източна Европа и Турция, която в момента произвежда около 1,5 милиона коли годишно, предимно за ЕС, и е провела преговори с BYD, Chery, SAIC и Great Wall. Митническият съюз на Турция с ЕС и споразуменията за свободна търговия със страни извън ЕС гарантират безмитен износ на превозни средства и компоненти.

✓ Борсов наблюдател: Изборите не се харесаха на инвеститорите в Европа

Инвеститорите не очакват съществена промяна в политиката на Федералния резерв, когато централните банкери в САЩ се съберат на редовното си заседание в средата на седмицата. По-важното е какви промени ще бъдат направени в прогнозите за икономиката за втората половина на годината и какви послания ще даде Джером Пауъл на пресконференцията по-късно.

Очакванията на пазарите са за 1 или 2 понижения на лихвата до края на годината и това е много голяма промяна в сравнение с 6-7 стъпки надолу, колкото бяха прогнозите в края на миналата година. Причината е, че икономиката все още се представя сравнително добре на фона на очакванията за рецесия. След данните за пазара на труда,

публикувани в края на миналата седмица, това се затвърди за пореден месец. Щатските индекси не отчетоха промяна след новините, но американската валута поскъпна, именно заради намаляващите шансове за спад на лихвите.

Европейските пазари са по-интересни в началото на тази седмица, защото резултатите от изборите засилиха разпродажбите на единната валута и най-вече на индексите на Франция, Германия и Испания. Това станаха и най-губещите пазари, като новината за предсрочни парламентарни избори във Франция свали индекса с 2%. По-важното е, че събитията засилват разпродажбите и краткосрочните перспективи пред френският индекс са вече много негативни. И ако натискът надолу се запази върху германските акции, може да станем свидетели на по-осезаем спад и дори на корекция в Европа. Особено след като намалението на лихвата в Еврозоната не успя да върне позитивните настроения на инвеститорите.

На американския пазар също се наблюдава оттегляне на купувачите и индексите стоят на рекордни стойности, но с все по-ниско участие на инвеститорите. Уолстрийт се върти само около една компания – производителят на чипове Nvidia. И този риск може да се материализира, ако Федералният резерв не успее да отговори на очакванията.

✓ Златните находища намаляват, производството се е увеличило само с 0,5% за година

Според Световния съвет по златото (WGC) златодобивната индустрия се бори за устойчив ръст на производството, тъй като находищата на жълтия метал са все по-трудни за откриване.

"През първото тримесечие на 2024 г. наблюдаваме рекорден ръст на производството с 4% на годишна база. Но по-голямата картина, според мен, за минното производство е, че на практика то достигна плато около 2016 г., 2018 г. и оттогава не сме виждали ръст", заяви главният пазарен стратег на WGC Джон Рийд, цитиран от [CNBC](#).

Според данните на международната търговска асоциация производството на злато се е увеличило само с 0,5 % през 2023 г. в сравнение с предходната година.

През 2022 г. ръстът е бил 1,35% на годишна база, а година по-рано - 2,7%, докато през 2020 г. световното производство на злато регистрира първия си спад от десетилетие насам, като се смъкна с 1%.

„Мисля, че преобладаващата история там е следната: след 10 години на бърз растеж от около 2008 г. насам минната индустрия се бори да отчете устойчив ръст на производството“, каза Рийд.

Добивът на злато в големи мащаби е капиталоемък и изисква значително проучване и разработване, като според WGC отнема средно от 10 до 20 години, преди една мина да бъде готова за производство.

Дори по време на процеса на проучване вероятността дадено откритие да доведе до разработването на мина е малка, като само около 10 % от откритите златни находища в света съдържат достатъчно метал, за да се наложи добив.

До момента са добити около 187 000 метрични тона злато, като по-голямата част от тях идват от Китай, Южна Африка и Австралия. Запасите от злато, които могат да бъдат изкопани, се оценяват на около 57 000 тона според Геоложката служба на САЩ.

Освен процеса на откриване, добивът се усложнява и от факта, че правителствените разрешителни стават все по-трудни за получаване и изискват повече време, допълва Рийд. Осигуряването на лицензи и разрешителни, необходими преди минните компании да започнат работа, може да отнеме няколко години.

Все по-трудно се откриват нови златни находища по света, тъй като много перспективни райони вече са проучени, уточнява той.

Освен това много минни проекти се планират в отдалечени райони, които изискват инфраструктура като пътища, електричество и вода, което води до допълнителни разходи за изграждането на тези мини и финансирането на операциите, казва Рийд.

„Все по-трудно е да се намери злато, да се разреши, да се финансира и експлоатира“, каза той.

Цените на златото си поемат дъх, след като през последните месеци достигнаха рекордни стойности, подкрепени от силното търсене, водено от Китай. Спот златото в момента се търгува за 2 294,3 долара за тройунция.

[3e-news.net](#)

✓ Учени от ИБЕИ на БАН: В националните паркове се допускат дейности, само ако поддържат биоразнообразието
МОСВ и дирекциите на трите национални парка в България „Рила“, „Пирин“ и „Централен Балкан“ получиха експертно становище от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ) на БАН относно годишните планове за паша в трите парка за 2024 г. Становището е изпратено и до министър-председателя, министъра на земеделието и храните, Българската асоциация „Биопродукти“, Българската аграрна камара, Асоциацията на земеделските производители в България, Съюза на животновъдите, както и на вниманието на президента на Република България.

Становището е обосновано в отговор на възраженията и негативните интерпретации на животновъди срещу новите изисквания за прилагането на мярката „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“ на територията на националните паркове, публикувани в бр. 46 на Държавен вестник. Според учените от ИБЕИ, тези възражения показват неразбиране и едностранчиво тълкуване на самата концепция за прилагането на интервенцията пасторализъм, както и на нормативната ѝ обосновка.

Необходимо е да се подчертае, че тази интервенция е въведена изключително и само за опазване на биологичното разнообразие във високите планини, е изрично подчертано в текста на становището. При разработването ѝ са участвали основно учени и експерти по биологично разнообразие от БАН, Софийски университет и неправителствения сектор. Всички те имат натрупана значителна информация за последните двадесет години, която дава възможност да се направят научнообосновани заключения за състоянието на природните местообитания в трите национални парка. Пашата в планинските райони на България има дългогодишни традиции и трябва да бъде запазена, е мнението на учените от БАН. Прекомерното натоварване на пасищата обаче води до увреждане и деградация на местообитания. Освен загубата на биоразнообразие, намалява и перспективата високопланинският фуражен ресурс да бъде ползван ефективно и през следващите години, от което именно би трябвало да са заинтересовани в по-голяма степен животновъдите. Вместо това, настояването им за отпадане на ограничителните мерки показва липса на ясна и дългосрочна визия за собствения им бизнес, който зависи от ресурсите, предоставяни от тревните местообитания. През 2024 г. дирекциите на трите национални парка възложиха на ИБЕИ на БАН да подпомогне провеждането на мониторинга на високопланинските пасища, за да се установи какво е състоянието на природните местообитания, обект на опазване съгласно Закона за биологичното разнообразие. Във връзка с това учените от ИБЕИ подчертават, че в националните паркове се допускат дейности, само ако поддържат биоразнообразието. Нито мярката пасторализъм, нито статутът на защитените територии предполага използването на териториите за стопански цели. За природните местообитания, включени в Приложение I на Закона за биологичното разнообразие (пасища и ливади по начина им на трайно ползване), които се опазват в националните паркове, държавата има задължението да ги опазва, поддържа и при необходимост да предприема мерки за подобряване на природозащитното им състояние, което е пряко свързано с намаляване на пасищното натоварване. Считаме, че законодателството и произтичащите от него задължения, ограничения и отговорности трябва да се спазват безусловно, се казва в становището.

✓ Делът на базовите централи в енергийния баланс на страната от началото на годината до 9 юни спада с 19.49 %

Производството на електроенергия намалява. Потреблението все още е на минус. Салдото (износ-внос) на ток отново се влошава. Не са добри данните за участието на базовите централи в енергийния баланс на страната. Положителен е дела на водноелектрическите централи (ВЕЦ). За пореден отчетен период нараства участието на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) в преносната и разпределителната мрежи. Това става ясно от оперативната справка за енергийния баланс на страната, изготвена от Електроенергийния системен оператор (ЕСО) за периода 1-ви януари – 9 юни 2024 г. (01.01.2024 г. – 09.06. 2024 г.) спрямо аналогичния на 2023 г.

Производството на електроенергия от първи януари до девети юни 2024 г. тази година е в обем от 16 525 464 MWh, което е понижение (минус) с 10.84 % в сравнение със същия период на миналата година (за отчетния период до 2 юни или преди седмица – минус 10.70 %). За сравнение, тогава производството на електроенергия е възлизало на 18 534 375 MWh.

Потреблението на ток за посочения сравняван период през настоящата година е от порядъка на 16 331 810 MWh. Въпреки по-добрите данни, спрямо година по-рано това е спад с 3.97 % (седмица по-рано – минус 4.29 %). Година по-рано потреблението на ток е било от порядъка на 17 006 238 MWh.

Салдото (износ-внос) на електроенергия продължава да се влошава. Така, ако през посочения сравняван период на миналата година салдото (износ-внос) на ток е било в обем от 1 528 137 MWh, то през настоящата година се свива до 193 654 MWh, което е спад (минус) с 87.33% (преди седмица – минус 83.57 %).

Влошава се дела на базовите централи. Според данните на системния оператор за времето от първия ден на януари до деветия ден на месец юни участието им е в обем от 12 163 885 MWh, което е понижение (минус) с 19.49 % спрямо аналогичния период на 2023 г. (преди седмица – минус 19.09 %). Година по-рано участието на базовите централи е достигало до обем от 15 109 019 MWh.

Продължава да се повишава дела на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ), както в преносната, така и в разпределителната мрежи.

Участието на ВЕИ в преносната мрежа за периода от първия януари до девети юни тази година спрямо същото време на предходната 2023 г. расте до обем от 1 322 617 MWh или с 47.65 % (седмица по-рано – 46.87 %). Година по-рано дела на възобновяемите енергийни източници в преносната мрежа е бил в обем от 895 796 MWh. Положителните

данни за сравняването време от настоящата година са в резултат на високото участие на фотоволтаичните централи (плюс 109.73 %), въпреки спада на вятърните мощности (минус 9.42 %) и биомасата (минус 57.01 %).

Делът на ВЕИ в разпределителната мрежа за посочения сравняван период на настоящата с миналата година е от порядъка на 1 334 949 MWh, което е ръст от 31.50 % (преди седмица – плюс 30.61 %). Година по-рано ВЕИ са участвали в разпределителната мрежа с обем от 1 015 199 MWh. По-добрите резултати за посоченото време от настоящата 2024 г. се дължат на ръста на фотоволтаичните централи (плюс 58.83 %) и биомасата (плюс 27.18 %), независимо от спада на вятърните мощности (минус 12.16 %).

Положителен и добър остава дела на водноелектрическите централи (ВЕЦ) като според данните на системния оператор за времето от 1 януари до 9 юни той е достигал до обем от 1 704 013 MWh. В сравнение с аналогичния период на миналата година това е ръст от 12.52 % (за отчетния период до втори юни – плюс 14.28 %). За сравнение, тогава участието на ВЕЦ е било в обем от 1 514 361 MWh.

✓ Сметките за ток във всички столици на ЕС през месец май са спаднали с 9%, докато тези за газ са се понижали с 11% спрямо година по-рано

Развитието на европейските цени на електроенергията и газа в домакинствата между януари 2009 г. и месец май 2024 г. представят в поредното си проучване VaasaETT и два от водещите регулатора на енергийния пазар - Energie-Control Austria и унгарският орган за регулиране на енергетиката и комуналните услуги (МЕКН). Индексът се изчислява чрез претегляне на цените във всяка от столиците според съответното национално потребление на електроенергия или газ. Изследването, което се публикува всеки месец показва, как са се променили цените на енергията за домакинствата без данъци през месец май 2024 г. за крайните потребители в европейските столици. То обхваща, както страните-членки на ЕС, така и някои от страните на Европейската енергийна общност (Черна гора, Норвегия, Сърбия и Украйна) плюс Великобритания и Швейцария.

Цените на електроенергията намаляха устойчиво през първата половина на 2009 г. и стигнаха дъното от 96 индексни пункта през юни същата година, тъй като икономическата криза се отрази на търсенето. През втората половина на 2009 г. цените започнаха да се възстановяват. Оттогава са във възходяща тенденция. Индексът за електроенергия достигна 116 индексни пункта (и.п.) през октомври 2014 г., През 2016 г. и 2017 г. се колебае около 108 и.п., както и между 115 – 119 и.п. през 2019 г., за да падне по време на COVID под 112 пункта. Тенденцията към нарастване започна още през 2021 г. От януари 2022 г. индексът за електрическа енергия NEPI започва да нараства екстремно през декември 2021 г. и достига 164 пункта. След като изкачи най-рязкото стъпало в историческите данни през януари 2022 г. и постигна пик през октомври 2022 г., след което последва тенденция към понижаване и в момента е 185 пункта (EUR-15), се посочва в изследването.

Що се отнася за цените на газа, експертите напомнят всички сложни периоди от 2009 г. насам, както и че „продължаващата енергийна криза засегна силно индекса на цените на това гориво през 2021 г., преминавайки от 87 пункта през януари 2021 г. до 163 пункта през ноември 2021 г. Впоследствие неговата стойността отново се удвои през ноември 2022 г. и достигна 350 пункта. От VaasaETT изчисляват, че през месец май 2024 г. е на ниво от 158 индексни пункта.

При разглеждане на средните стойности на цените за крайните потребители, както за електроенергията, така и за газа се наблюдават следните промени: в сравнение с преди година, месец май 2023 г., сметките за ток във всички столици на ЕС са спаднали с 9%, докато тези за газа са се понижали с 11%.

Електроенергия

В зависимост от това къде от изследваните 33-те европейски столици живее даден краен потребител в Европа, към 2 май цената, която плаща, може да варира в съотношение до 6. Експертите, провеждащи изследването отчитат, че за битовите клиенти в Европа най-скъпите градове са Берлин и Дъблин. След тях се нареждат Прага, Лондон и Берн. Киев (отчита се състоянието на страната във война) отново е с най-евтина електроенергия, следван от Будапеща, Подгорица и Белград.

В номинално изражение, цените в столиците на Централна и Източна Европа (ЦИЕ) клонят към по-ниски от средните. За пореден път проучването установява, че Прага и Вилнюс са единствените столици сред страните от ЦИЕ, в които цената на електроенергията е над средната за Европа.

Най-значимите промени, настъпили на пазара на електроенергия през месец май, са следните:

- Увеличение на цените с 3% в Амстердам и Берлин, поради повишение на енергийните им компоненти;
- Нарастване на цените с 2% в Мадрид, поради поскъпване на компонентите на енергията и енергийните данъци;
- 2% увеличение на цената в Стокхолм, поради ръст на енергийния компонент;
- Покачване на цените с 2% във Вилнюс, поради повишение на компонентите за енергия и разпределение;

- Нарастване на цените с 1% в Никозия и Рим, поради поскъпване на енергийните им компоненти;
- 6% намаление на цените в Хелзинки и Осло, поради понижаване на енергийните им компоненти;
- 3% спад на цената в Брюксел, поради намаляване на енергийния компонент;
- 2% намаление на цената в Лисабон, поради поевтиняване на енергийния компонент
- 1% понижаване на цените в Атина, поради спад на енергията и енергийните данъци и компоненти;
- 1% намаление на цените в Лондон и Талин, поради понижаване на енергийните компоненти.

Средната цена на електричеството за краен потребител в Европа остана стабилна през май, като повече от половината от разглежданите столици не показват промяна в сравнение с предходния месец. Промените в цените бяха предимно незначителни, като 7 пазара претърпяха леки повишения, докато 7 столици показаха известно ниво на спад. Цените на дребно са средно с 8% под нивата от преди година, но в много случаи остават доста по-високи от съответните преди енергийната криза, посочват експертите от VaasaETT.

Цената на електроенергията за крайни потребители в Амстердам и Берлин се е увеличила с 3% основно поради новите договори с фиксирана цена в двете столици, които са по-скъпи от тези през април. Тенденцията за нарастване може да се отдаде на продължаващото напрежение в Близкия изток, което причинява несигурност на фючърските енергийни пазари.

Напротив, най-големият спад на цените през май се наблюдава в Хелзинки, както прогнозираха експерти през миналия месец. Това намаление се дължи на различни фактори, предимно понижено търсене поради по-топлите и по-дълги дни през пролетта и лятото, стачки в индустрии, които също намаляват търсенето и повишено хидро производство.

По подобен начин спот базираните договори в Осло, които са свързани с цените на едро на Nordpool, отбелязаха значителен спад през месец май, което доведе до 6% намаление на цените на електроенергията за крайните потребители в норвежката столица.

Когато се коригира към стандартите за покупателната способност (PPS) във всяка страна, картината се променя съществено. PPS е изкуствена референтна валута, която елиминира общите разлики в ценовите нива между държавите. Когато са изразени в PPS, цените на енергията се изясняват по отношение на цената на други стоки и услуги. Когато са изразени в PPS, цените на енергията стават прозрачни във връзка с разходите за други стоки и услуги. Най-ниските коригирани цени на електроенергията за домакинствата са отчетени в Осло, Будапеща, Валета и Хелзинки, докато най-високите са в Прага, Никозия, Берлин и Вилнюс. Повечето от страните от ЦИЕ обикновено имат цени на електроенергията, които са приблизително ниски в сравнение с общото ниво на цените в страната и под средните за Европа.

Това обаче не е така през май; Букурещ, Прага, Рига, Талин, Вилнюс и Варшава са столиците сред страните от ЦИЕ, в които цената на електроенергията е над средната за Европа.

Проучването показва, че средно енергията (оспорваната компонент на цената) представлява 52% от стойността на сметката за електроенергия за крайния потребител, разпределението - 27%, енергийните данъци - 6%, а ДДС -15% за столиците на ЕС.

Фокусирайки се върху цената на енергията като стока, в Будапеща тя в момента представлява само 14% от цената на електроенергията за краен потребител, която е най-ниската сред всички изследвани градове. Напротив, Никозия е с най-голям енергиен процент, достигащ 74% от цената за крайния потребител през месец май 2024 г.

Освен това, считано от януари 2020 г., типичен потребител в Амстердам плаща нулев енергиен данък поради увеличаване на данъчния кредит, който надвишава посочения размер на енергийния данък. Напротив, те получават възстановяване на превишената сума на данъчния кредит. Целта на това възстановяване е да насърчи потребителите към електрификация и отказ от отопление и уреди на газ.

По същия начин в град Люксембург типичният клиент плаща отрицателни енергийни данъци в резултат на механизма за компенсация, който е в сила в момента, предназначен да компенсира увеличението на енергийния компонент и да стабилизира цените до нивата от 2022 г.

Преди енергийната криза фиксираните (цена и срок) и променливите цени бяха относително сходни, констатират експертите. Фиксираната цена често е била по-ниска, тъй като е осигурявала на доставчика по-малка лоялност и риск при доставката. Въпреки че клиентите по същество залагаха малко на посоката на пазара, това не беше особено важен избор за повечето клиенти. Поне на по-зрелите пазари активните клиенти все пак са склонни да избират фиксирани цени. След кризата ситуацията почти се обърна, констатират експертите.

Фиксираните цени, там, където са налични клонят към по-висока от променливите, в някои случаи с много голям марж. Тази тенденция изглежда отново се обръща, констатират експертите. През май 2024 г. броят на фиксираните предлагани договори изглежда се увеличава, докато средната им цена е само малко по-висока от средната

променлива цена само с 1,36 евро/kWh. Това се наблюдава и в по-голямата част от пазарите на 15 страни от Европа (EUR15), когато се изследват индивидуално, с фиксирани договори като средно са по-евтини от променливите само на 6 от индивидуалните пазари от 15 европейски страни (EUR15).

Във всички показани пазари средната цена за фиксирани цени, според проучването е 28,70 с€/kwh, докато за променливите е била 27,34 с€/kwh. Естествено, за тези пазари, където фиксираните цени са налични и много различни от променливите цени, средната стойност на двете е по-малко представителна, отколкото на други пазари.

Ако променливите цени се коригират по паритета на покупателна способност (PPS), вероятно ще се придобие по-ясна картина на относителното значение на най-популярните цени през месец май 2024 г.

Природен газ

По отношение на цената на природния газ за битовите потребители от 27 европейски столици към 2 май 2024 г. експертите затвърждават наблюдението, че най-високата цена се плаща от жителите на Стокхолм - почти 3 пъти над средната цена за краен потребител в Европа. На второ място по най-висока цена се нарежда Берн. Това може да се обясни с естеството на шведския газов пазар; малкият размер от само 77 000 битови клиенти на газ в цяла Швеция, от които 50 000 в изолираната газова мрежа в Стокхолм. Амстердам запазва третото си място като най-скъпа столица.

За пореден път се констатира, че цената в Стокхолм, която е почти 13 пъти по-висока от тази в Будапеща, който е най-евтиният град за газ в ЕС, и почти 18 пъти по-висока, ако се включи Киев. Природният газ за домакинствата обикновено е по-евтин в страните от ЦИЕ. Прага е единствената столица сред страните от ЦИЕ, в която цената на природния газ е над средната за Европа.

Най-значимите промени, настъпили на пазара на природен газ през месец май, са следните:

- 5% увеличение на цените в Берлин и Брюксел, поради поскъпване на енергийните им компоненти;
- Повишение на цените с 2% в Талин, поради нарастване на компонентите на енергията и енергийните данъци;
- Ръст на цените с 1% в Амстердам, Атина и Париж, поради повишаване на енергийния компонент;
- 1% увеличение на цените в Дъблин;
- 7% намаление на цената в Лисабон, поради спад на енергийния компонент;

5% понижение на цената в Любляна, поради поевтиняване на енергийния компонент;

- 4% спад на цената в Рига, поради понижение на енергийния компонент;
- 3% намаление на цените в София, поради поевтиняване на компонента енергия и разпределение;
- 2% спад на цената в Мадрид, поради понижение на енергийния компонент;
- 2% намаление на цената в Прага, поради спад на енергийния компонент;
- 1% понижение на цените в Лондон и Рим, поради намаляване на енергийния компонент;

Европейските газови пазари отбелязаха средно минимално понижение на цените този месец, продължавайки низходящата тенденция, наблюдавана от началото на годината. От 27-те наблюдавани столици, в 7 имаше скромно увеличение на цената на природния газ за крайния потребител през месец май, докато в 8 имаше понижения, най-значителното, от които в Лисабон (7%). Референтният индекс TTF показва ограничени признаци на повишение, варирайки над границата от 30 евро/MWh през по-голямата част от месец май, което отчасти се дължи на продължаващото напрежение в Близкия изток и пренасочването на превозите на LNG товарите.

В Брюксел се наблюдава ръст от 5% на цените на природния газ за крайните потребители след 5 поредни месеца на спад. Това е в резултат на по-скъпи договори с фиксирана цена, обявени от няколко енергийни доставчика през месец май.

От друга страна, въпреки наложеното от правителството регулиране на цените на природния газ в Словения, което приключва на 30 април, цените за крайни потребители в Любляна отбелязаха спад от 5%. Energetika Ljubljana, един от най-големите доставчици на природен газ в страната, намали цената си на газа поради „по-благоприятни пазарни условия и по-ниски изкупни цени“.

И накрая, в София намалението от 3% се дължи на международните ценови тенденции и дългосрочното споразумение на България с Азербайджан, което се влияе от цените на петрола, отбелязват експертите.

По същия начин, както при електроенергията, цените на газа при PPS са с много различен резултат от действителните цени. През месец май Будапеща, Загреб и Лондон са най-евтините градове, коригирани към PPS.

Проучването показва, че за европейските столици средно енергията (оспоримият компонент на цената) представлява 52% от цената на природния газ за крайния потребител, разпределението - 22%, енергийните данъци - 10% и ДДС - 16%.

В Нидерландия, считано от януари 2020 г., енергийните данъци се използват за насърчаване на поведението на потребителите и използването на електроенергия. Понастоящем енергийният данък за битов потребител на природен

газ представлява около 34% от цената за крайния потребител в Амстердам. Целта е да се насърчи използването на електрическо отопление и уреди вместо газ.

Като цяло резултатите показват, че пазарните сили представляват около 52% от цената на крайния потребител, както за електроенергия, така и за газа, докато националните фискални и регулаторни елементи са отговорни за останалите 48% чрез тарифите за разпределение, енергийните данъци и ДДС.

Енергийна криза доведе до значително увеличение на средния енергиен компонент в столиците на ЕС, докато сега цените изглеждат понижени в сравнение с предходните две години. Енергийният дял в цената на електроенергията за крайния потребител беше 60% през май 2022 г. и през май 2023 г. също, докато в момента е 52%.

По същия начин на пазара на природен газ процентът на енергийния компонент от цената за крайния потребител беше 64% през май 2022 г., преди да достигне 60% през май 2023 г. и 52% през май тази година. На места, където енергийният компонент е по-нисък, такъв е и стимулът за клиентите да търсят по-конкурентни оферти, заключават експертите от VaasaETT.

[Bloomberg TV Bulgaria](#)

✓ Ерата на ниските нива на неизпълнения на дълг е приключила, смята Deutsche Bank

Периодът от две десетилетия на ниски нива на корпоративни неизпълнения приключи, като скокът на лихвените проценти ще увеличи броя на кредитополучателите, които не успяват да изплатят задълженията си, според анализатори от Deutsche Bank AG.

Занапред лихвените проценти по неизпълнение ще се покачат до по-високи нива, пишат анализатори от германския кредитор в бележка, публикувана в понеделник, дори ако все още може да бъде избегнат голям скок.

„В продължение на 40 години почти всички кредитополучатели с фиксиран лихвен процент в цялата икономика можеха да рефинансират с по-ниска лихва, отколкото са постигали преди“, пишат анализатори от Deutsche в ежегодното изследване. „Това се промени след 2022 г., но пълното въздействие все още може да се усети бавно. Така че тук може би има аналогия с „врящата жаба“, където пазарът не го забелязва, докато не го забележи.“

Ходовете на централните банкери да повишат лихвите, за да се борят с растящите цени, направиха живота по-труден за много по-рискови компании, като ги принудиха да харчат повече, за да вземат заеми. Това доведе до нарастване на неизпълненията по целия свят след години на условия на лесни пари, когато много малко фирми не успяваха да изплатят дълговете си.

Мнозина се надяват пазарите да се върнат към ерата на ниските нива на неизпълнения, но някои, включително Deutsche Bank, се съмняват, че следващите няколко години ще бъдат толкова спокойни.

Стена от дълг

Един фактор, който може да влоши нещата, е броят на падежите през следващите няколко години за кредитополучателите с по-нисък рейтинг. Повече от 20% от под-BB кредитополучателите са изправени пред падеж през следващите три години, според проучването.

Със сигурност неизпълненията все още не са достигнали очакванията на мнозина. В миналогодишната версия на доклада на Deutsche Bank анализаторите прогнозираха нарастване на случаите на неплащане, подхранвани от рецесията в САЩ.

През 2023 г. „мислехме, че ще видим повишен цикъл на неизпълнение през 2024 г. поради рецесия в САЩ“, пишат анализаторите в тазгодишната версия на доклада.

„Въпреки че променихме мнението си за последното в началото на 2024 г. поради по-оптимистичната перспектива за растеж в САЩ, аргументът за структурно по-високо ниво на неизпълнение остава ли в сила през следващите няколко години, след като 20 години е било изключително ниско? Смятаме, че е така.“

✓ Акциите на френските банки пострадаха най-много от новината за предсрочните избори

Книжата на френските банки BNP Paribas SA и Societe Generale SA поевтиняха с повече от 5% в понеделник, и са с най-големи загуби от френския пазар, след като президентът Еманюел Макрон свика предсрочни избори след провала на неговата група при гласуването в Европейския парламент през уикенда.

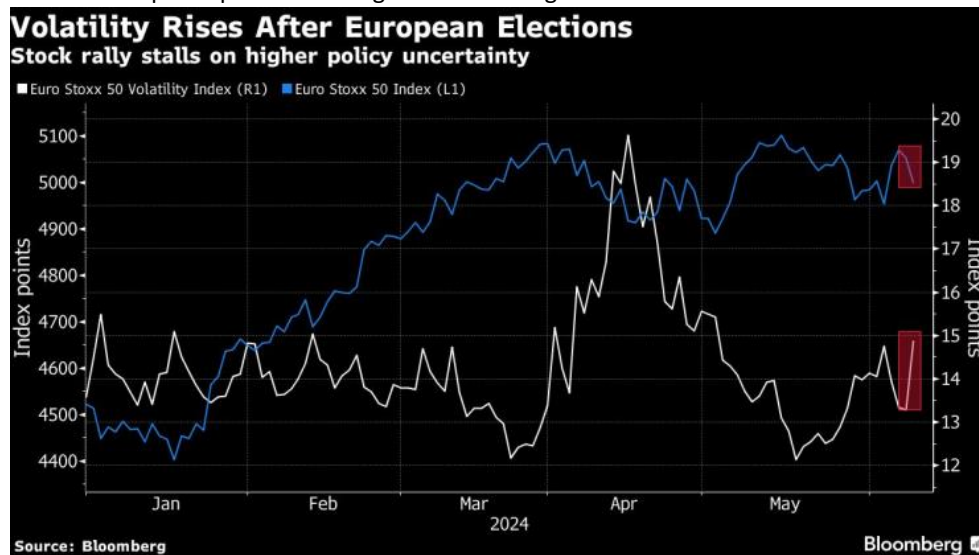
Този ход натеза върху по-широките европейски акции, като индексът Stoxx 600 се понижи с 0,6% към 9:43 ч. в Париж, тъй като повечето сектори отбелязаха спад. Индексът CAC 40 се понижи с цели 2,4% в началото на търговията, което е най-големият спад от почти една година. Освен банковите акции, френските сектори на строителството и материалите също отстъпиха рязко.

Александър Хезез, главен инвестиционен директор в Group Richelieu, заяви, че банковият сектор вероятно ще пострада най-много поради потенциалната възможност за нарастване на опасенията около френските публични финанси.

„Един от изводите е, че реформите във Франция ще бъдат трудно осъществими, а както се вижда от понижаването на рейтинга на S&P, съществуват опасения относно устойчивостта на френския дълг“, каза Хезез.

Политическият хаос подхрани притесненията на целия континент, като еврото поевтиня до най-ниската си стойност от месец насам.

„Изненадващото решение за свикване на предсрочни избори засилва несигурността, особено като се има предвид, че по-късно този месец Франция може да бъде изправена пред процедура на ЕС за прекомерен дефицит“, заяви Венсан Ювен, глобален пазарен стратег в JPMorgan Asset Management.

Волатилността след европейските избори се повишава | Ралито на акциите е в застой заради по-голямата несигурност по отношение на политиката

Според стратегии задълбочаващото се политическо напрежение в Европа вероятно ще окаже нов натиск върху еврото, след като при парламентарните гласувания лидерите на Франция и Германия претърпяха загуби.

„Още тази сутрин може да се види, че еврото се търгува на по-ниски нива, но очаквам спредът между държавния дълг на Франция и Германия да нарасне още повече“, добави Ювен.

Инвеститорите следят и за митата, тъй като се очаква Европейският съюз да въведе мита върху електромобилите, внасяни от Китай, което би ограничило търговията с автомобили - нещо, за което предупреди Олаф Шолц.

✓ **Фондът на НАТО финансира германски стартъп за автономни военни роботи**

Технологичният фонд на НАТО на стойност 1 милиард евро подкрепи германска компания, която произвежда самоуправляващи се роботи за военните - втората публична инвестиция в стартъп.

Базираната в Мюнхен ARX Robotics набра 9 млн. евро първоначално финансиране, като повече от половината от тях са от Фонда за иновации на НАТО (NATO Innovation Fund, NIF), съобщи компанията в понеделник. Германските Project A Ventures и Discovery Ventures също подкрепиха кръга.

Организацията на Северноатлантическия договор стартира първия си технологичен фонд, който се финансира от 24 от 32-те държави във военния алианс, повече от година след руската инвазия в Украйна. Той инвестира в нови предприятия в областта на отбраната, киберсигурността и свързаните с тях области в момент на бързи иновации на бойното поле. Миналата седмица стартъп от Обединеното кралство, който произвежда леки материали за космически кораби, автомобили и военни приложения, получи инвестиция от NIF.

Според Крис О'Конър, партньор на NIF, разпространението на евтини безпилотни самолети във войната в Украйна е доказало колко важни са роботите, съчетани със софтуер с изкуствен интелект, в съвременните конфликти. „Въпрос на време е автономията да навлезе на земята“, казва той.

ARX твърди, че нейните наземни роботи, които се движат на платформи, са евтини и модулни. Те могат да бъдат оборудвани с радар, устройства за почистване на мини или медицински носилки и да бъдат модифицирани на място. Компанията е основана от трима германски военни ветерани през 2022 г. и е създала общо 12 робота, които са били

разположени в Германия и Украйна. През миналата година ARX е сключила договори за продажби на стойност 308 000 евро, а през първото тримесечие - за още 1 млн. евро.

О'Конър заяви, че NIF ще подкрепя стартиращи предприятия, които имат потенциал да продават в много държави от НАТО, предлагайки на военните по-бърз достъп до най-новите технологии.

Някои утвърдени изпълнители в областта на отбраната, като Rheinmetall AG и Milrem Robotics, вече произвеждат безпилотни наземни превозни средства. О'Конър заяви, че роботите на ARX могат да бъдат по-гъвкави и достъпни, отчасти благодарение на софтуерната система на стартъпа, която е проектирана да бъде променяна и съвместима с други протоколи.

„Това е малко като настройка на Тони Старк (от филмът "Железният човек)"“, каза партньорът в проекта А Уве Хорстман, позовавайки се на изследователския и развоен център на ARX. Проект А запознава компанията с NIF.

ARX продава три модела на цена между 30 000 и 150 000 евро всеки. Най-големият от тях може да носи полезен товар до 1100 кг и да измине около 25 мили с едно зареждане на батерията, според главния изпълнителен директор Марк Витфелд. Досега ARX е избягвала офанзивни приложения на своите роботи. „Никога не сме имали оръжие на тях“, казва Витфелд. „Но теоретично, разбира се, това би било възможно.“

NIF заяви, че ще дава приоритет на компании с технологии с „двойна употреба“, които се продават както в отбранителната, така и в търговската индустрия. ARX планира невоенни приложения, включително функция, при която нейните роботи използват светлини, дим и шум, за да симулират стрелба с оръжие за корабни компании с цел възпиране на пирати. Все още не е продала никакви роботи на невоенни купувачи.

Освен в Германия и Украйна ARX заяви, че тества устройствата си в Австрия, Швейцария, Естония и Унгария. Витфелд заяви, че военните в Германия са „фаров“ клиент, който ще привлече и други правителства по своя път. „Стратегията е доста ясна“, каза той. „Спечелване на Германия, след това спечелване на Европа.“

Капитал

✓ Дружествата с променлив капитал се отлагат с промени в наредба, а не в закон

Министерството на правосъдието предлага да се отложи стартирането на възможността за вписване в Търговския регистър на новия вид търговско дружество - дружество с променлив капитал, като се обосновава с необходимостта от още време, за да се осигури техническа възможност за прилагане на новата уредба. Това става ясно от публикувания за обществено обсъждане в правителствения Портал за обществени консултации [проект за промени в Наредба №1 от 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел](#).

Промяната е само от едно изречение и то се състои в удължаване на срока, в който Агенцията по вписванията трябва да осигури техническа възможност за прилагането на новата уредба в Търговския закон (ТЗ) за дружествата с променлив капитал, както и регламентацията на подлежащите на обявяване актове в производствата по несъстоятелност и стабилизация. В момента крайният срок е 30 юни 2024 г., предлага се той да се удължи до 31 декември 2024 г.

Чисто юридическият проблем, който това предложение създава, се състои в това, че срокът до 30 юни т.г., в който Агенцията по вписванията трябва да осигури старта на дружествата с променлив капитал (ДПК), е определен в Търговския закон (§107 от допълнителните разпоредби на промените в Търговския закон, бр. 66/2023 г. на Държавен вестник.) Този текст в ТЗ не е променен, а при това положение няма как да се извърши валидно удължаване на срока с промени в наредбата.

"Капитал" зададе този въпрос на ръководството на министерството, откъдето отговориха, че по този начин се предприемат "предварителни действия за изменение на срока в подзаконовата нормативна уредба", а "със стартиране на работата на 50-ото Народно събрание ще бъде внесен и законопроект за промяна на срока". Причината била, че след провеждане на обществената поръчка станало ясно, че е необходимо повече технологично време.

Що е то ДПК?

Новата уредба за дружествата с променлив капитал беше въведена в ТЗ през лятото на м.г. с идеята, че тази форма е подходяща за стартиращ бизнес, макар че тя би могла да има далеч по-широко приложение. Съгласно новата глава 15а от ТЗ дружество с променлив капитал може да е само предприятие, което има средносписъчен брой на персонала, по-малък от 50 души, и годишен оборот, който не превишава 4 000 000 лв., и/или стойност на активите, която не превишава 4 000 000 лв. Капиталът на дружеството е променлив и не подлежи на вписване в **Търговския** регистър, като размерът на капитала на практика се установява веднъж годишно с решение на редовното годишно общо събрание при приемането на годишния финансов отчет.

Междувременно от прессъобщението на министерството и мотивите за промените в наредбата става ясно, че въвеждането на новата възможност зависи изцяло от държавното дружество "Информационно обслужване" АД. Системната интеграция зависи от "Информационно обслужване", изпълнението все още не е започнало. Дейностите по системна интеграция, които в случая трябва да се извършат, съгласно Закона за електронното управление се осъществяват от "Информационно обслужване" - самостоятелно или чрез възлагане на трети лица, като дружеството е публичен възложител за тези дейности, обявява Министерството на правосъдието. На 25 март т.г. възложителят "Информационно обслужване" е публикувал в регистъра на обществените поръчки поръчка с предмет "Надграждане на Търговския регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел във връзка с промяна на нормативна уредба и европейското законодателство". Сроктът за подаване на заявления за участие е 23 април т.г. Към момента все още не е започнало изпълнение на договор. Налице е реална опасност от засягане на правата и законните интереси на потребителите на електронните услуги, предоставяни чрез информационната система на Търговския регистър, поради несъответствие между нормативно предвиденото задължение на Агенцията по вписванията да изпълнява възложените ѝ дейности и функционалната пригодност на информационната система, се сочи в мотивите към предложението.

✓ Може ли някой да спаси най-важната компания за диаманти в света

През февруари 1908 г. Джоузеф Ашер, майстор на обработка на диаманти, разцепи Кулинан в работилницата си в Амстердам. Южноафриканският диамант, най-големият, откриван някога, беше толкова здрав, че първият опит на г-н Ашър разцепи острието му. Индустрията на диамантите отново е обхваната от главозамайваща раздяла. Този път най-важната му компания е изправена пред удар.

Най-голямата промяна от началото на века

След като отхвърли предложението за придобиване от ВНР, най-голямата минна компания в света, Anglo American обяви радикално реструктуриране на своя бизнес на 14 май. Освен че ще продаде своите операции за въглища, никел и платина, британската минна група ще се откаже от своя дял от 85% в De Beers (Ботсвана, където се намират най-богатите ѝ диамантени мини, притежава останалите). Каквото и да се случи, смяната на собственика на De Beers ще отбележи края на една от най-трайните връзки - Ърнест Опенхаймер, основателят на Anglo American, се присъединява към борда на компанията през 1926 г. За индустрията това е най-голямото разтърсване от 2000 г., когато De Beers се отказа от политиката си да се опитва да контролира цените на диамантите чрез управление на доставките. Anglo едва ли би избрал по-лош момент, за да продаде своя диамантен бизнес. Приходите на De Beers паднаха с една трета миналата година, а Anglo намали стойността на инвестицията си с 1.6 млрд. долара до 7.6 млрд. Продажбите на априлската "гледка" - събитие, при което De Beers разтоварва своите необработени диаманти - бяха 445 млн. долара, което е спад от 18% на годишна база. Компанията обвинява слабото потребителско търсене в Америка и Китай. Още по-тревожна е заплахата от изкуствени диаманти. Лабораторно отгледани камъни, направени с помощта на горещ газов процес, наречен "химическо отлагане на пара", по същество са идентични с тези, които De Beers изважда от земята, но струват около една пета по-малко.

Конкуренцията на изкуствените диаманти

Тези брилянтни творения сега унищожават части от бизнеса с диаманти. Според Пол Зимнски, индустриален анализатор, те ще представляват една пета от стойността на продажбите на диамантени бижута в света тази година. Потребителите, които мнозина в индустрията очакваха да останат лоялни към мистиката на един диамант на повече от милиард години, все повече се обръщат към лабораторно отгледаното разнообразие.

Анализаторът Еда Голан казва, че в Америка почти половината от диамантените годежни пръстени, продадени тази година, съдържат камък, отгледан в лаборатория.

Датската бижутерска компания Pandora отбеляза ръст на продажбите на отгледани в лаборатория диаманти с 87% на годишна база през първото тримесечие.

Колко уплашени трябва да бъдат потенциалните купувачи на De Beers? Изкушаващо е да гледаме на фирмата като на реликва, която скоро ще бъде смачкана в лавина от иновативни изкуствени камъни. Litebox - компания за лабораторни диаманти, създадена през 2018 г., не направи много, за да притъпи заплахата. Песимистите обаче рискуват да приложат излишна рационалност към ирационалния бизнес за продажба на годежни пръстени. За да се спаси, De Beers трябва да ги убеди да направят разлика между два неразличими диаманта. Това може да се окаже дори по-трудно, отколкото да ги убедите да дадат хиляди долари за камък. Но не е невъзможно.

Изкуственият диамант не е като истинския

Нарастващата разлика в цените между естествените и лабораторно отгледаните диаманти ще свърши част от работата. Тази разлика вероятно ще нарасне още повече, тъй като китайските и индийските нови компании се състезават да

произвеждат потенциално неограничено количество лабораторно отгледани диаманти. Колкото по-евтини стават тези изкуствени камъни в сравнение с оригинала, толкова по-малко привлекателни могат да се окажат за купувачи, които смятат цената на пръстена за показател за тяхната привързаност или гледат на бижутата като на наследство, което се предава от поколение на поколение.

De Beers също трябва да преоткрие усета си за маркетинг. През XX век компанията харчи щедро за реклами, които възхваляват диамантите - и не само тези, продавани от De Beers (макар че това бяха повечето от тях). Изправена пред протести срещу кървавите диаманти, тя умело се рекламира като доставчик на безконфликтното разнообразие. И все пак нейният маркетингов мускул е атрофирал. Съветът за естествени диаманти, коалиция от фирми, създадена през 2015 г. за обединяване на ресурсите, загуби помощта на "Алроса", голяма руска минна компания, вследствие на санкциите заради войната в Украйна.

"Диамантът от мината е завинаги" би бил по-малко закачлив слоган от оригинала от 1947 г. Някои от действителните опити на De Beers са дори по-лоши. Когато започна дейността си, Lightbox обеща нещо, което "може да не е завинаги, но е идеално за момента". Подобно брутално неромантично чувство може да успее да отблъсне бъдещите младоженци от камък, отгледан в лаборатория. Но компанията все още трябва да ги убеди да платят за оригинала. Блестящо облеченият рапър, измислен от хвалбите на компанията, че диамантите са "микрофон на природата", не прави много, за да продаде този блясък.

Вкарай De Beers, момче

Който и да купи компанията, трябва да е способен на маркетингови чудеса, както и да управлява мина. Такива твърдоглави рекламисти са рядкост, ако изобщо съществуват. Ако ВНР в крайна сметка купи Anglo, тя ще направи това предимно за медния си бизнес и може да се откаже от De Beers (той се отказа от собствената си диамантена дейност преди десетилетие). Малко други минни компании вероятно ще проявят интерес, тъй като те също се фокусират върху бума на зелените метали. Някои също спекулират, че правителството на Ботсвана, което в допълнение към своя дял в компанията притежава някои мини съвместно с De Beers, може да реши да играе по-голяма роля, въпреки че изкупуването от правителството изглежда малко вероятно.

Тогава остават два други вида купувачи, ако De Beers иска да избегне излизането си сам на публичните пазари. Сред финансовите инвеститори фаворити са държавните инвестиционни фондове от Близкия изток. Резервите им са големи и Дубай бързо се очертава като център за търговия с диаманти поради близостта си до Индия и хлабавите регулации. Друг вариант е De Beers да се интегрира в луксозен гигант. Председателят на Richemont, собственик на Cartier, вече отхвърли предложението. LVMH вероятно може да комбинира De Beers с Tiffany, бижутерския бизнес, който закупи през 2021 г. Там поне има облекло, което е запознато с блестящите стоки и крещящите цени, които идват с тях.

Cross.bg

✓ Теми и гости в сутрешните блокове на телевизиите

БНТ, "Денят започва"

- Тема: След изборите "2 в 1" и първата политическа оставка; Гост - доц. Петър Чолаков, Юрий Асланов и Нидал Алгафари с прочит на изборните резултати.
- Тема: Как ще се промени Европа след 9 юни? Кои са победителите и губещите?; Коментар на Милена Милотинова и Зинаида Златанова.
- Тема: Опасно горещо време и пясък от Сахара. Какви температури ни очакват в следващите дни? Синоптикът Евгения Трайкова.

БТВ, "Тази сутрин"

- Тема: Какви са вариантите за нов кабинет
- Тема: В очакване на нов ЕП и новите политики

✓ Преглед на печата

Водещи заглавия на първите страници

в. Труд - ПОДПОЛКОВНИК НИКОЛАЙ МАРКОВ, ЛИДЕР НА "ВЕЛИЧИЕ": ВРАГОВЕТЕ НА СВОБОДНАТА РЕПУБЛИКА ЩЕ НИ НАРИЧАТ "ВАШИ ВЕЛИЧЕСТВА"

в. Телеграф - Вехти локомотиви теглят новите вагони

Водещи заглавия на вътрешните страници

в. 24 часа - Печеливши: ДПС и ИТН с нови 36 500 фенове. Губещи: 591 000 изневериха на ПП-ДБ, ГЕРБ, БСП и "Възраждане"

- в. 24 часа - Четири сценария: 45% шанс за нови избори и три модела за експертен кабинет
- в. 24 часа - Ниската активност удари партиите по джоба - загубиха 3,9 млн. лв. от субсидии
- в. 24 часа - Почти година и половина производството в България върви надолу
- в. 24 часа - УНСС е най-високорейтинговият български университет
- в. Труд - Големият въпрос - кабинет или поредни избори?
- в. Труд - Отличиха български индустриалци
- в. Телеграф - ДВА ФАКТОРА ОПРЕДЕЛЯТ ФОРМАТА НА КАБИНЕТА
- в. Телеграф - Христо Иванов хвърли лидерска оставка

Водещи интервюта

- в. 24 часа - Ивайло Иванов, служебен министър на труда и социалната политика: Ако бизнесът не дава добри заплати, няма да върнем младите в България
- в. Труд - Атанас Радев, политолог, пред "Труд news": Нужен е консенсус между партиите за общо управление
- в. Телеграф - ПОЛИТОЛОГЪТ ЛЮБОМИР СТЕФАНОВ: Ако няма кабинет с първия мандат, ще е руска ролетка

Водещи анализи

- в. 24 часа - Подготвени ли са младите за живота? Матурите дават един отговор, PISA - друг
- в. Труд - Мицкоски и Борисов - един дует с очаквания?
- в. Телеграф - ИЗБОРНИ ИЗМЕНАДИ ОТ ПАРАЛЕЛНИ СВЕТОВЕ

Всички досегашни броеве на "ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ" от началото на 2023 г. до днес може да намерите на адрес: <https://bica-bg.org/bg/14/medii.htm> В секция МЕДИИ/ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ на уебсайта ни е запазен и пълен архив.